

De andere kant van...

In de week van 12 tot 19 oktober is het zover: de Nederlandse Transplantatie Stichting komt dan met haar jaarlijkse grote wervingsactie.

Tijdens zo'n week krijgen we succesverhalen te horen van geslaagde transplantaties. De werkelijkheid is vaak minder rooskleurig. En hoe zit het eigenlijk met die andere kant? Wie kent het verhaal van de donor? Je leven geven of je einde leven, dat lijkt dé vraag te zijn. **TEKST: NIELS BRUMMELMAN**

▲ Ineke Koedam

Net voor de Nederlandse donorweek verschijnt *Een andere kijk op orgaandonatie. Verkenningen van het stervensproces*, de nieuwste pennenvrucht van Ineke Koedam. In een eerder boek beschreef zij de bijzondere ervaringen van mensen die stervende zijn. Ervaringen waar zij, gezien haar werk als geestelijk begeleider en hospicewerker, bijna dagelijks mee in aanraking komt. Op basis daarvan, en na studie van de wetenschappelijke, religieuze en spirituele achtergronden, kwam zij tot een bepaalde kijk op het onderwerp orgaandonatie. Een genuanceerde kijk. Ineke: "Orgaandonatie is mogelijk door de medisch-technische vooruitgang in onze tijd. De vraag is echter: moet alles wat kan? Ik zou willen dat eenieder een beslissing neemt vanuit bewustzijn en niet vanuit emotie of behoefte. Met andere woorden: past het in mijn levensplan? Dat geldt voor de donor én de ontvanger. Er is dus wat mij betreft geen goed of fout, geen ja of nee, geen voor of tegen. Omdat ik uitga van een holistisch mensbeeld, hecht ik zelf aan goed sterven en wil ik het leven leven totdat het helemaal gedaan is. Ik ben méér dan mijn fysieke lichaam."

GEEN NATUURLIJK DOODSMOMENT

In haar boek laat Ineke, die als adviseur verbonden is aan de *Stichting Bezinning Orgaandonatie*, diverse vertegenwoordigers van levensbeschouwelijke en spirituele tradities aan het woord. De rode draad is dat orgaandonatie niet samengaat met zorg voor de stervende. Ineke: "Orgaandonatie is voor het stervensproces ingrijpend, verstorend, belastend, tegennatuurlijk, verwarrend en grensoverschrijdend. De mate waarin orgaandonatie nadelige gevolgen heeft, zal afhangen van het bewustzijn van de persoon die het betreft. Raken we erdoor verward

of zijn wij in staat te observeren als een toeschouwer en ons niet te identificeren met wat er gebeurt? Hoe het ook zij, door het hersendoodcriterium (waarbij 'hersendood' gelijkgesteld wordt aan 'dood' -red.) wordt de stervensfase opgerekt en is er in ieder geval geen sprake meer van een natuurlijk doodsmoment." Aangezien het huidige wetenschappelijke paradigma is verengd tot wat waarneembaar en verklaarbaar is, blijven de immateriële aspecten van orgaandonatie in de reguliere media doorgaans buiten beeld. Erg jammer, vindt Ineke: "Als je de immateriële aspecten meeneemt in je beschouwingen en je je beseft dat sterven eigenlijk een mysterie is, dan wordt orgaandonatie ineens iets waar je je diepgaand in zou moeten verdiepen. Onze visie op de dood en de mate waarin we ontzag en respect hebben voor het mysterie van leven en dood, zal bepalend zijn voor de manier waarop we tegen orgaandonatie en transplantatie aankijken."

EEN KOSTBAAR EN WEZENLIJK PROCES

Zelf is Ineke bij menig stervensproces aanwezig geweest. Het kan niet anders of de indrukken die ze daarbij heeft opgedaan, hebben hun stempel gedrukt op de wijze waarop zij tegen het onderwerp aankijkt. "Ik ben sterven gaan zien als een kostbaar en wezenlijk proces van ieder mens", zo stelt Ineke. "Iedereen die ooit bij een sterven aanwezig was, zal beseffen: hier gebeurt iets groots. Een proces dat de hersendode patiënt wordt onthouden op het moment dat hij donor wordt. Hij of zij wordt dan middel tot een ander doel en sterft op de operatietafel aan het uitnemen van zijn organen." Desalniettemin ziet Ineke kansen om zowel aan de behoeften van de donorgever als de -ontvanger tegemoet te komen. Een respectvol proces van orgaandonatie is mogelijk. Ze geeft een paar voorzetjes: "Ik kan me voorstellen dat er rituelen kunnen plaatsvinden, energetische oefeningen, om bewust afscheid te nemen van een orgaan of juist een orgaan te ontvangen. Daarnaast vormen van meditatie die ons helpen uit te stijgen boven emotionele behoeften en begeerten. Die het leven in ere herstellen en ons tot bewuste keuzes aanzetten. Waarbij de uitkomst niet op voorhand vaststaat, maar steeds weer opnieuw tegen het licht dient te worden gehouden." Ineke heeft zich bewust laten registreren als niet-donor.

orgaandonatie

Wist jij dat...

Wist jij dat een orgaandonor leeft wanneer de organen uit hem of haar worden verwijderd? Dat blijkt onder andere uit het volgende: de lichaamstemperatuur is normaal, het hart klopt en stuwt het bloed door het lichaam, de lichaamscellen blijven zich vermenigvuldigen, alle orgaanfuncties zijn intact, spijsvertering en stofwisseling functioneren ongestoord, het lichaam kan hoge koorts ontwikkelen, de patiënt reageert op medicijnen, wonden genezen, mannen kunnen erecties krijgen, zwangere vrouwen kunnen zelfs na drie maanden een levend kind ter wereld brengen et cetera. Wanneer de operatie om de organen eruit te halen begint, stijgen hartslag en bloeddruk. De patiënt begint vaak te zweten. In een aantal gevallen maakt de patiënt zelfs afwerende gebaren of komt een stukje overeind. Er worden daarom vaak spierverlappende middelen toegediend of de patiënt wordt op de operatietafel vastgebonden.

'Wanneer de operatie om de organen eruit te halen begint, stijgen hartslag en bloeddruk'

Op de enigszins belegen gewetensvraag wat ze zou doen mocht ze ooit zelf een orgaan nodig blijken te hebben, antwoordt ze als volgt: "Ik wil mijn leven leven in overeenstemming met wie ik ben; authentiek. Daarin past geen wezensvreemd orgaan van iemand anders. Overigens prijs ik mezelf gelukkig dat ik niet voor een dergelijke keuze ben komen te staan, in het besef hoe onwetend en onbewust ik was. Ik kan alleen maar vol aandacht en respect kijken naar diegenen die zich voor zo'n beslissing geplaatst zien." ▶

▲ Ger Lodewick

'Er worden onwaarheden verkondigd'

Omdat hij rond 1996 in de gaten krijgt dat hij slecht op de hoogte is van wat orgaandonatie werkelijk inhoudt, gaat Ger Lodewick zichzelf vragen stellen. Al snel beseft hij dat de overheid en verschillende belangenorganisaties essentiële informatie achterhouden. Zijn inzichten verkrijgt hij vervolgens gedurende een jarenlang zoekproces. Zestien jaar is hij voorzitter van de *Stichting Bezinning Orgaandonatie*, inmiddels is hij ambassadeur van *Stichting De Vrije Mare*. Binnenkort verschijnt zijn boek *Wat je over orgaandonatie zou moeten weten*. Daarin trekt hij als vanouds van leer tegen onder andere de medisch specialisten, inclusief de *Nederlandse Transplantatie Stichting*. Ger: "Zij spreken aantoonbaar onwaarheden over orgaandonatie. Hoewel een zogenaamde post-mortale donor doodverklaard wordt, is geen enkele donor dood. Hij of zij wordt gedood op de operatietafel. 'Hersendood' is als term een verzinsel om organen uit levende mensen te halen en zo orgaandonatie mogelijk te maken. Uit een echt stoffelijk overschot haal je dode organen en die kun je niet meer transplanteren. De overheid heeft de plicht volledige openheid van zaken te geven en geen propaganda te maken waarbij onwelgevallige feiten achterwege blijven." In het spel tussen gever en ontvanger, is de balans volkomen eenzijdig naar de kant van laatstgenoemde doorgeslagen. De gever of donor raakt buiten beeld. Een kwalijke zaak, aldus Ger: "Een donor is een stervend mens die geen stervensproces wordt gegund. Wat dat voor gevolgen heeft op het immateriële vlak, weet ik niet. Maar ik heb er wel mijn gevoelens en gedachten bij." Twijfel je over een mogelijk codicil? Ger adviseert je jezelf de volgende vragen te stellen: wil ik mijn stervensproces op brute wijze laten verstoren of kies ik voor een respectvolle bejegening van mijn menselijk wezen en een respectvolle manier van sterven? En als je weet wat ziekte betekent, wil je dan nog wel een orgaan om mogelijk langer te leven?"

'Een donor is een stervend mens die geen stervensproces wordt gegund'

🔊 Een interessant radio-interview met Ger Lodewick beluisteren? Ga naar paravisie.nl

Ook doktoren twifelen

Ook onder medisch geschoold personeel is twijfel over de ethische aspecten van orgaandonatie. Een overzicht:

- Een aantal jaren geleden weigerde de Engelse hartspecialist dr. David Evans om in zijn ziekenhuis nog langer aan harttransplantaties mee te werken. Andere hartspecialisten volgden hem.

- In een ander Engels ziekenhuis weigerden anesthesisten om nog langer aan transplantaties mee te werken. De reden? Een hersendood verklaarde donor is in hun beleving en ervaring niet dood. Relevant in dit opzicht zijn de resultaten van de

Braziliaanse neuroloog dr. Cicero Coimbra, die hersendood verklaarde patiënten weer bij bewustzijn bracht.

- Specialisten die hersendood ook als ondeugdelijk afwijzen: Paul Byrne (Amerika), David Hill (Engeland), John Shea (Canada), Alan Shewmon (Amerika), Edmund Pellegrino (Amerika), Alfonso Gomez-Lobo (Chili/Amerika), Anna Bergmann (Duitsland), Roberto Rotondo (Duitsland), Paolo Bavastro (Duitsland), Linus Geisler (Duitsland), Pim van Lommel (Nederland).

- Er zijn inmiddels in Nederland en Duitsland operatieassistenten die niet meer aan dit soort donoroperaties willen meewerken. (Bron: orgaandonor-need.nl)

▲ Pim van Lommel

FOTO: BERNICE SIEWE

'Zolang het zilveren koord niet gebroken is, kunnen ingrepen in het stervende lichaam pijnlijk gevoeld worden door de ziel'

Na de dood?

In veel wijsheidstradities zijn beschrijvingen opgenomen van het leven dat ons na ons fysieke heengaan te wachten staat. Deze beschrijvingen zijn onder meer gebaseerd op helderziende waarnemingen van hen die daartoe begenadigd zijn. Het sterven wordt doorgaans gezien als een geboren worden in het generzijdse. Zo ook in de *Graalsboodschap* van Abd-Ru-Shin, opgetekend in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw.

Abd-ru-shin, een pseudoniem voor de Duitser Oskar Ernst Bernhardt, ziet, zoals in zoveel esoterische tradities en spirituele stromingen het geval is, de mens als een meervoudig wezen bestaande uit diverse lichamen of omhulsels. Naast ons grofstoffelijke lichaam is er een fijnstoffelijk deel dat uit meerdere lagen bestaat (astraal lichaam, etherisch lichaam et cetera). Bij de aardse dood treedt ontbinding van het grofstoffelijke deel van de mens op. In de geestelijke wereld, waar wij vanaf dat moment vertoeven, zijn wij voor het opdoen van indrukken afhankelijk van het fijnstoffelijke lichaam. Voordat de dood definitief intreedt echter, zou het fijnstoffelijke deel van ons wezen via een soort navelstreng, ook wel het zilveren koord genoemd, verbonden zijn met onze grofstoffelijkheid.

Net zoals bij de geboorte in de grofstoffelijk-aardse wereld de navelstreng wordt losgemaakt, zo maakt bij de geboorte in het fijnstoffelijke generzijdse gebied het zilveren koord zich los. Dit proces kan dagen in beslag nemen. Zolang de scheiding niet compleet is, kunnen ingrepen in het stervende aardse lichaam pijnlijk gevoeld worden door de ziel. Dat pijnbeleving ook zonder lichaam mogelijk is, bewijzen de zogenaamde fantoompijnen die mensen op plekken ervaren waar zij één of meerdere lichaamsdelen missen. Zou dit weten één van de redenen zijn voor het feit dat in onze contreien begravenissen en crematies niet binnen drie dagen na het overlijden plaatsvinden? De immateriële kijk op de mens ligt in ieder geval ten grondslag aan de gereserveerde houding die aanhangers van de *Graalsboodschap*, evenals veel andere spiritueel ingestelde mensen, innemen ten opzichte van orgaantransplantaties.

Modern kannibalisme?

Als je als ouder het ondenkbare overkomt, staat je wereld even stil. Het gebeurde de Duitse Renate Greinert (71), die haar vijftienjarige zoon Christian na een verkeersongeval verloor. Of was de orgaanuitname die op het ongeluk volgde daar debet aan? In de jaren erna ontdekt Renate immers tot haar grote ontsteltenis dat de jongen tijdens deze chirurgische ingreep niet hersendood was, het criterium dat uitname legaliseert. Haar worsteling met de door haar gegeven toestemming voor orgaanuitname, beschrijft ze in het even fascinerende als huiveringwekkende boek *Ongestoord sterven* (ISBN 9789077247853). Haar boodschap? Als orgaandonatie al een blijk van naastenliefde is, waarom wordt diezelfde naastenliefde de stervende donor dan ontzegd? Renate beschuldigt de transplantatiegeneeskunde ervan de donor tot een recycleobject te reduceren en gaat daarbij nog een stapje verder: orgaanuitname zou volgens haar een moderne variant op het aloude kannibalisme zijn. Aan het eind van haar boek legt ze haar visie onomwonden uit aan de sjamaan Percy Konqobe: *'Wat is het verschil tussen het eten van een lever of een nier van een mens en het inlijven van deze organen via een derde, de transplantatiearts? Toch alleen maar de plaats van handeling? Hier het oerwoud en een paar naakte wilden, daar een steriele operatiekamer en in wit geklede artsen. Beiden, de kannibaal en de westerse zieke, willen hetzelfde: kracht verwerven via het orgaan van een ander.'*

Zonder iets aan Renate's standpunt af te willen doen, kan het, wanneer we de stevigheid daarvan willen begrijpen, helpen te weten wat zij vlak voor, tijdens en na het sterven van haar zoon heeft moeten doormaken. Nog nauwelijks gekomen van de schok en hopen op een betere afloop, krijgt Renate in het ziekenhuis te horen dat haar zoon niet alleen dood is, maar ook 'schoon'. Wat met dat laatste bedoeld wordt, voelt ze instinctief aan: alle medicatie is inmiddels door de behandelend artsen uit zijn lichaam gespoeld. Blijkbaar zijn zij niet meer bezig met de behandeling van de jongen, die er relatief ongeschonden bij ligt, warm aanvoelt en ademt, maar anticiperen zij al op mogelijke orgaanuitname. Tijd om de verpletterende mededeling te verwerken is er niet, want meteen volgend op de doodstijding, worden er vragen over orgaandonatie op Renate en haar man afgevuurd: 'Christian was vast en zeker een sociale jongen?' en 'Als u toestemt, kunnen andere kinderen leven, anders zullen ze sterven.' Natuurlijk wil Renate geen doden op haar geweten hebben! En dus wordt er toestemming verleend om 'een orgaan' uit te nemen. Dagen later, als Renate Christians geschonden lichaam in de kist aanschouwt, blijkt er heel wat meer door de artsen weggesneden: *'Zijn aanblik beneemt me de adem. Zijn ogen zijn weg, een snee loopt vanaf het puntje van zijn kin naar beneden en verdwijnt in de diepe hals van zijn bloes. Waar houdt hij op? Er zitten nog canules en injectienaalden in zijn armen en handen. (...) Het kettinkje van Friederike (Christians zus - red.) ligt kapot getrokken naast hem op het kussen waarop zijn hoofd rust. De ring ontbreekt.'*

De onmenselijkheid van de hele gang van zaken vormt de ideale brandstof voor de jarenlange strijd die Renate vervolgens, tot op de dag van vandaag, tegen de transplantatiegeneeskunde voert. Op veel begrip van artsen hoeft ze over het algemeen niet te rekenen. Professor N., rechtstreeks betrokken bij de orgaanuitname van Christian, spant de kroon. Op Renate's verontwaardiging over de diefstal van Christians ring en het vernielen van diens kettinkje, volgt zijn ijskoude respons: 'Waarom je zo druk maken over een ring en een kettinkje nu er zoveel levens zijn gered?' 'Christians zaak' dateert van dertig jaar terug. Inmiddels weten we dat het er niet altijd en overal zo harteloos aan toegaat. Toch zijn de door Renate aangesneden ethische kwesties actueler en relevanter dan ooit. Je leven geven of je einde leven, dat is in het kort de vraag waar het om draait. Een echte oplossing draagt de strijdlustige Duitse niet aan. Of het moet haar volgende constatering zijn: *'Het enige alternatief voor de transplantatiegeneeskunde voor donoren en ontvangers van organen, en dat geldt voor iedereen, is het accepteren van de dood.'* ■

▲ Renate Greinert

'Beiden, de kannibaal en de westerse zieke, willen hetzelfde: kracht verwerven via het orgaan van een ander'

